

Entrevista a Bono, líder del conjunt irlandès de rock U2, i al seu guitarrista, The Edge

“Les drogues són el ‘fast-food’ de la transcendència”

El dia 5 de juliol finalitza la gira que el grup de rock U2 ha realitzat arreu d'Europa. Zoo Tour, s'anomena; i *Zooropa*, un combinat ben suggerent i innovador, n'és el resultat en forma de producció musical. Els periodistes d'*Actuel* Bernard Zékri i J.F. Bizot conversen amb ells.

BERNARD ZÉKRI: De sobte, ja no volíeu militar...

THE EDGE: Nosaltres serem sempre militants.

JEAN FRANÇOIS BIZOT: Maleïts irlandesos, heu conservat aquesta febre, possiblement perquè vau començar més tard...

BONO: Sí. Aquesta vegada hem volgut presentar la nostra febre de manera diferent. En els 90, en matèria d'agitació cultural i política, els comedians es trobaran en primera línia; i els músics, que n'han xuclat el millor, es veuen assetjats pels mitjans de comunicació. És això que mostrem al vídeo.

J.F.B.: ¡Hei, Bono, para de malparlar del periodisme!

BONO: (Rialles) Em sembla que serà una bona entrevista.

J.F.B.: ¿De qui va ser la idea d'anar a buscar el vell màgic Kevin Godley, aquell que es burlava ja fa temps de la publicitat i dels serials amb el seu grup Godley and Creme, per a realitzar Zoo TV?

BONO: Estàvem interessats en la publicitat. La nostra idea era agafar durant la gira tot el que s'arrossegava en les ones. Amb l'antena parabòlica que ens vam endur podíem captar-ho tot directament en escena. Tot allò que vèiem ens va influir: les eleccions americanes, les retransmissions evangelistes, la pornografia i els anuncis. La gent mira molt els anuncis, que són més instructius que gran part dels programes. En el terreny de la publicitat, hi ha persones com Jean Paul Goude que pesquen la gent per sorpresa.

J.F.B.: I fins i tot les persones que utilitzen o les imatges que retoquen.

BONO: Kevin Godley és l'equivalent anglès de Jean Paul Goude: intel·ligent, excèntric, en la versió d'aristòcrata anglès; més inventor que cineasta.

J.F.B.: ¿Qui va trobar els eslògans dels discos?

BONO i THE EDGE: Nosaltres. ¡Perquè nosaltres som els guardians del zoo!

J.F.B.: Quan vaig veure la vostra pel·lícula, em va fer la impressió de sentir alguns ecos del passat. Uns ecos del Maig del 68. Aquests records revoltats i passius alhora que es van donar entre el 67 i el 72. I vaig pensar que tothom torna als orígens. Ara, sense bromes, ¿coneixeu l'artista novaiorquesa Jenny Holzer que enganxa pertot, sempre que pot, aquesta mena d'eslògans electrònics contestataris?

BONO: ¡No ho neguem! ¡Estem d'acord a copiar i agafar coses de qui siga!

J.F.B.: Jenny Holzer també va agafar coses dels francesos, dels situacionistes, que eren amics meus. ¡Jo pensava que la idea havia estat de Godley!

BONO: No. La idea d'utilitzar aquesta mena de textos ve de Mark Ellington, un americà que va treballar en el nostre vídeo *The Fly*. Va treballar amb Jenny Holzer i Barbara Kruger.

Vull dir també que nosaltres hem escrit la major part dels clics projectats durant l'espectacle i que col·leccionem com si es tractara dels millors fragments de guitarra.

B.Z.: Us deu haver agradat haver pogut abocar, en hora punta, en la televisió americana, tot aquest trencament de la cultura ianqui.

BONO: Sí, sobretot el dia d'Acció de Gràcies, el dia de la gran festa. Això no hauria estat possible si abans no l'haguérem presentat als gairebé tres milions de joves en la gira *Zoo TV*.

Coses com aquestes fan que el nostre èxit ens permeta d'arriscar-nos a realitzar certs actes que serien impossibles en altres contextos. Gràcies als indis d'Amèrica i al petit perill americà que representen; gràcies als culs americans que cagaran titot! (Rialles.)

J.F.B.: Els situacionistes van influir molt en el Maig del 68. Escrivien eslò-

gans en tots els murs i ho feien en grups de cinc, en bicicleta. Tothom els va copiar i, de sobte, França es va trobar recoberta d'eslògans d'aquest tipus. D'eslògans com els de Zoo TV Tour, que, en veure'ls, em van fer el mateix efecte.

BONO: Als anys 70 ja vam començar a fer històries d'aquest tipus. Agafàvem rotllos de paper pintat i els enganxàvem als cantons dels carrers amb eslògans que contenien els dos ingredients essencials del rock: la prohibició i el misteri.

J.F.B.: Està bé quan no se sap d'on ve l'eslògan, ni qui l'ha escrit. De fet, els situacionistes no van eixir mai a la tele.

BONO: A Los Angeles, les bandes escriuen sobre els murs frases amb aquest mateix to, coses com "Lost ages" ("futurs i passats perduts") en comptes de Los Angeles. ¡I aquesta pinzellada de poesia no naix en les escoles d'art!

B.Z.: A França les millors lletres de cançons són escrites per rappers...

BONO: Vosaltres els francesos teniu un problema amb els americans.

J.F.B.: Estem a la defensiva perquè estem perdent la batalla.

BONO: ¡Eurodisney! Tothom lluita en aquest terreny. Però posar-se a la defensiva significa perdre. I això, Wim Wenders ho formula molt bé quan diu: "Amèrica ha colonitzat el nostre inconscient". Per aquesta raó vam crear *The Joshua Tree*. Per aquesta mateixa raó vam situar aquest àlbum al desert. I per aquesta raó dic: "visc a Irlanda, però la meua imaginació viatja per Amèrica". Amèrica amb "k", que és l'Amèrica universal. No és l'Amèrica geogràfica sinó la idea d'Amèrica. Estaríem equivocats si ens privàrem de les seues bones idees. I la cultura popular n'és una. És el que ens diferencia d'Anglaterra, on es respira una gran reticència contra la cultura popular. A Anglaterra s'ha fet una música pop fabulosa i la menyspreen; i encara avui no l'accep-

BONO: "Visc a Irlanda, però la meua imaginació viatja per Amèrika. Amb 'K', que és l'Amèrica universal."

ten. En canvi, el punt fort d'Amèrica és que ells no dubten.

B.Z.: *¿Heu patit els prejudicis intel·lectuals?*

BONO: Diuen que a Alemanya el rock ha fet un paper important, ja que va fer caure els darrers tabús. Per contra el critiquen a causa de la fascinació que té pel Tercer Reich. A nosaltres ens ha passat d'haver d'enfrontar-nos a l'esnobisme intel·lectual. I Amèrica no es veu frenada per aquestes coses; això és un dels punts positius que podem envejar-los, als americans.

B.Z.: *Corren rumors que al principi volíeu desfer el grup.*

THE EDGE: La major part de la crítica anglesa ens incitava més aviat a abandonar la música. El *New Musical Express* manté amb nosaltres una relació d'amor-odi, sempre amb matisos. De totes maneres, els anglesos tenen un problema amb nosaltres.

B.Z.: *Bé, els anglesos tenen un problema amb tothom... Als irlandesos, els troben ximpls i als francesos desgavellats.*

BONO: Per acabar amb la nostra reputació, he de dir que els irlandesos han hagut d'escriure alguns dels poemes més bells, dels assajos de filosofia més sòlids i la més gran de les novel·les, *l'Ulisses*, de Joyce, al qual li van caldre setze anys per liquidar set segles d'ocupació anglesa... Vaig estar a París, al Fouquet's, als Camps Elisis, el restaurant on Joyce escrivia. No m'hi van deixar entrar perquè no duia vestit. Aleshores vaig anar a Comme des Garçons, vaig comprar-ne un i els el vaig enviar de part de Joyce, amb un peix dins.

B.Z.: *També vau anar a l'hotel parisenc on va viure Oscar Wilde, ¿no és així?*

BONO: ¿Saps que Oscar Wilde va explotar en la seua habitació, inflat de gas sifilític? Va dir a uns amics que estaven de pas: "O el paper pintat o jo. Cal que un dels dos se'n vaja". I els dos van córrer la mateixa sort.

F.J.B.: *¿Dylan Thomas continua sent tan conegut en Irlanda? Els irlandesos van començar molt d'hora amb el rock; de fet, Bob Dylan va adoptar el nom d'a-*

quest gran poeta que va morir alcohòlic als 34 anys.

BONO: Dylan Thomas és molt respectat. Va ser un gran poeta, extraordinari. Però quant a les seues influències en Bob Dylan, cal buscar-les també en els *folkies* irlandesos que jugaven a Nova York, en els cafès de Greenwich Village, al llarg dels 50, com la família Picks o Malcolm Clumsey. Bob Dylan me'ls va fer descobrir.

J.F.B.: *Aquells irlandesos que cantaven cançons de pobres immigrants. "Poor immigrant song", com també han cantat els Led Zeppelin.*

BONO: Exactament.

THE EDGE: Segle rere segle els irlandesos s'han servit de la poesia, la música i la literatura per a cobrar-se la revenja contra l'opressor. No oblideu que som celtes, com els bretons. La música tradicional irlandesa té molt de caràcter i d'humor. Fins i tot es diu que la dansa tradicional irlandesa és una paròdia de les danses de la cort britànica. Tampoc no hem tingut dret a parlar la nostra llen-

gua, el gaèlic, durant segles i els irlandesos, per aquest motiu, han hagut d'organitzar trobades clandestines.

B.Z.: *Continuem amb el fet de comprometre'ns, però parlem de nou del militarisme. ¿A Irlanda hi ha una classe obrera important?*

THE EDGE: És una classe obrera molt educada. Aquí l'educació és millor que en cap altre lloc. Afortunadament o per desgràcia, segons com, la nostra educació ve dels rectors, dels jesuïtes i dels germans cristians, tot i que ens han frustrat les millors coses de la vida.

J.F.B.: *¿Per exemple?*

Bono: El sexe... Tot i això continuen sent uns educadors excel·lents.

B.Z.: *¿Per aquesta raó estimeu el papa?*

BONO: Mira, és un personatge interessant.

B.Z.: *No hi ha hagut mai un papa irlandès.*

BONO: A Joan Pau II, el van trobar un personatge tan interessant que molts van pensar que podria modernitzar l'església catòlica. Però de fet, el seu conservadorisme ha fet retrocedir l'església almenys un segle, o inclús més.

B.Z.: *¿Què penseu del que va fer Sinnead O'Connor a la televisió americana amb la foto del papa?*

BONO: No voldria fer-hi cap comentari. Només dir que s'ha de ser irlandès per a entendre-la, si no, podríem pensar que s'ha lliurat només a un acte de provocació, o de promoció a fi de manipular els mitjans de comunicació. A Irlanda, encara avui és difícil comprar preservatius i el divorci no és permès. Amb la sida, no poder comprar preservatius és més que perillós; diabòlic, diria jo. No vull fer d'advocat de Sinnead però m'imagino que va fer allò que li va eixir del cor.

B.Z.: *Bono, ¿què se't va passar pel cap quan vas posar per al Vogue anglès amb top-models? Això no és rebel, ¿no?*

BONO: ¡És perfecte!

B.Z.: *¿Per què?*

THE EDGE: El que més ens ha divertit a nosaltres, els rurals irlandesos, és jugar-ne una de *glamour* en el *Vogue* anglès.

B.Z.: *¿Ara ho entenc!*

BONO: Sí hi ha aquesta frase en la cançó "Even better than the real thing", "lliscar sobre la superfície de les coses". Crec que va ser Bertolucci qui va dir que no hi ha hagut una altra època tan plana, tan vana com els 80. Es va trobar ell mateix fullejant les revistes de moda i apreciànt-ne les fotografies buides. Pura superfície. Bertolucci es va sorprendre de

com aquesta mena de fotografia l'intrigava. ¡No s'ho esperava! I això m'ha marcat, trobar energia lliscant fins i tot sobre la superfície de les coses. L'artista Jeff Koons, el marit efímer de Cicciolina, aconseguia viure'n.

B.Z.: *Vosaltres, els irlandesos teniu potser més arrels.*

BONO: ¡Però el grup no té únicament una perspectiva irlandesa!

J.F.B.: *¿No heu estat, ací a Irlanda, molt americanitzats?*

BONO: No.

J.F.B.: *¿Encara que hi ha molts irlandesos que viuen a Amèrica?*

Bono: Més dels que ens pensem. Més que a Irlanda. Amèrica, la van construir ells. Les carreteres, els grata-cels... potser aquests van ser dissenyats per alemanys, però van ser els irlandesos, i en la part més alta, els indis, qui els van construir.

THE EDGE: El que xoca avui a Amèrica és com els americano-irlandesos idealitzen Irlanda. El dia de Sant Patrici a Boston o a Nova York no té res a veure amb el que se celebra a Dublín. Per ells, és el dia de les seues arrels. Ací, el dia de Sant Patrici és cada dia de l'any.

És com la romantització de la lluita irlandesa. No entenen realment el que hi succeeix però tenen una imatge que es manté sobre la història i les seues impressions. I aquesta falsa apreciació ens ha creat problemes perquè la gent pensa que per tenir la mateixa identitat, tenim les mateixes postures que ells.

BONO: Quan cantàvem "Sunday Bloody Sunday" als Estats Units, la gent llançava diners sobre l'escenari per a la lluita.

J.F.B.: *¿Per a la lluita a Irlanda del Nord?*

BONO: Sí, sí.

J.F.B.: *Es fa més per l'IRA als Estats Units que a Irlanda.*

BONO: Quan es va estrenar la nostra pel·lícula *Rattle and Hum* a Amèrica, tots els americano-irlandesos van anar a veure-la. Nosaltres vam deixar voluntàriament les imatges dels atemptats, encara que les detestàvem, per tal que pogueren veure que no és una acte gloriós, posar bombes en desfilades de vells jubilats. Allà eviten veure la realitat tot mantenint la idea del rebel romàntic. És estúpid.

J.F.B.: *Hauríeu d'anar amb compte, l'IRA deu estar vigilant-vos.*

BONO: En som conscients.

J.F.B.: *¿En són molts a Irlanda?*

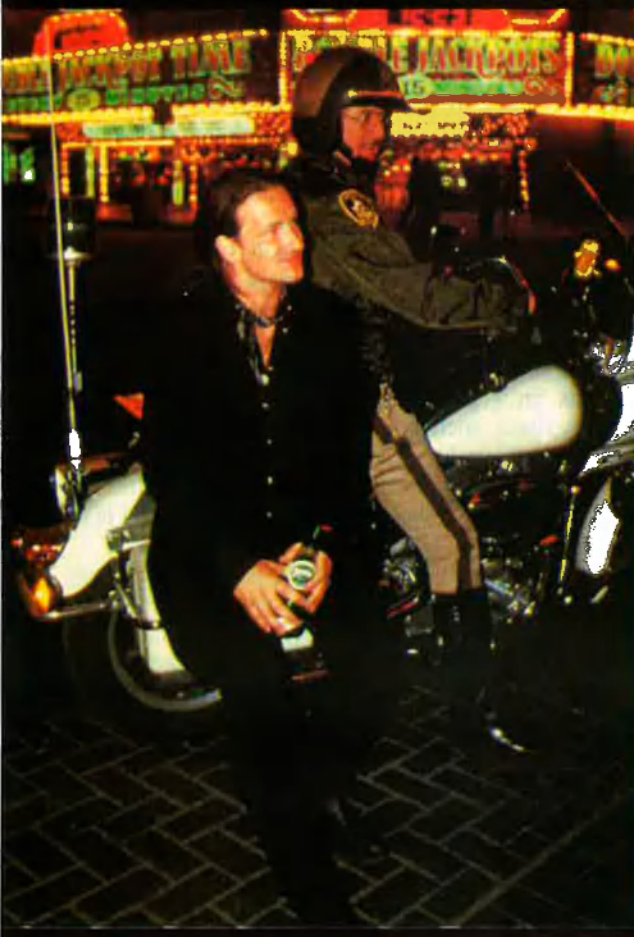
THE EDGE: Cada vegada menys, perquè la lluita s'ha convertit en una acció cínica per a aconseguir un pessic de

BONO: "No-més sé que tinc aquest paper d'estrella estúpida, que em fa riure i sobre la qual puc llançar tota la merda."

BONO: "Segle re-re segle, els irlandesos s'han servit de la poesia, la música i la literatura per a cobrar-se la revenja contra l'opressor."

BONO: "A Irlanda, la Constitució va ser escrita per poetes, llunàtics i artistes. Ací, les paraules no pertanyen a una elit; són patrimoni de la col·lectivitat."

poder. Tot plegat, és una llàstima.

El conflicte va nàixer el 1969, quan el sector nacionalista va eixir al carrer per a manifestar-se per problemes de drets cívics i no per problemes de sobirania o d'una Irlanda unida, sinó per a obtenir el dret de vot; o per a poder comprar una casa. Són uns drets de l'home bàsics, però dels quals no podíeu gaudir-hi si éreu catòlic. Però quan la confrontació va cobrar violència, els extremistes s'hi van instal·lar i van agafar el comandament de la lluita. La cosa va anar empitjorant. Un metge em contava que des que l'IRA havia començat la seua activitat, el nombre d'interns en centres psiquiàtrics havia disminuït perquè, segons creia, molts d'aquests malalts trobaren lloc en les files d'aquests grups fanàtics. No pense que la seua anàlisi siga errònia. ¡Hi ha molts bojós en llibertat amb pistoles al cap! I ja no es tracta d'un combat d'alliberament romàntic. S'ha tornat més complicat que això, més cínic.

J.F.B.: *Sexe, música i...*

BONO: I, ¿què?

J.F.B.: ¡*Droga!*

BONO: ¡Les drogues són el *fast-food* de la transcendència! Sí, són això.

B.Z.: *No totes.*

BONO: No... eh... ¿En quines penses? No en sóc un expert.

J.F.B.: *¡Ja sabem que coneixeu alguna cosa d'aquest tema!*

BONO: Bé, sé algunes cosetes. Algunes drogues, com les dels indis, per exemple, poden ser interessants. En la nostra cultura, això no és més que *fast-food* per a envolar-se. Preferesc les recerques més llargues i més profundes.

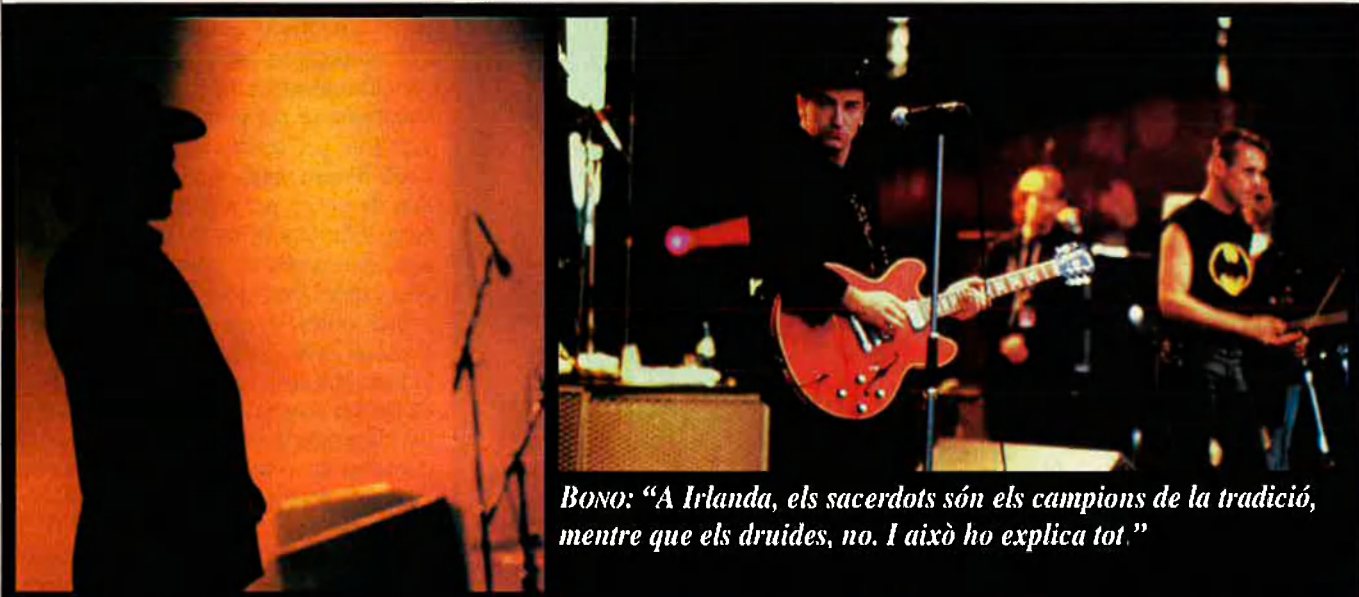
Sexe i música sempre han anat lligats, la qual cosa explica l'èxit de Madonna. Però en aquest moment la música canvia, entra en una nova fase. És molt interessant: tot és obert; no cal témer res. No sé fins on podrà arribar, però estic segur que Zoo TV i U2 són molt més a prop que tota aquesta tornada dels *seventies*. La música muta amb els vídeos i amb els ordinadors i no hi ha cap raó per tenir por de la tecnologia. És com el pedal de la guitarra de Jimmy Hendrix. La nostra música es nodreix de noves joguines.

B.Z.: *Tornant a la cultura irlandesa i a Oscar Wilde, ¿la idea de The Fly se us va acudir pensant en allò que deia Wilde sobre la màscara?*

BONO: Oscar Wilde deia: "La màscara desperta l'home".

B.Z.: *¡Aleshores el darrer àlbum, The Fly, ens diu tot sobre Bono!*

BONO: És possible. No ho sé.

BONO: "A Irlanda, els sacerdots són els campions de la tradició, mentre que els druides, no. I això ho explica tot."

B.Z.: *¿Penseu que tothom entén l'astúcia?*

BONO: Hi ha moments en què és una broma i d'altres, no. De vegades, jo mateix no sé si ho entenc. Només sé que tinc aquest paper, aquest *alter ego*, un paper d'estrella estúpida que es contempla i que em fa riure i sobre la qual, per això, puc llançar tota la merda. Un paper que no és més que una víctima expiatòria. La sola escapatòria al desordre dels mitjans de comunicació de finals dels 80 era crear un desordre encara més gran per tal de trobar un equilibri. I *The Fly* és el nostre. Entre els dos comedians i els dos desordres hi ha possiblement alguna persona de debò.

J.F.B.: *Cansa una mica sentir parlar sempre del desordre dels mitjans de comunicació quan s'és periodista.*

BONO: No, ja he dit, i ho torne a repetir, que quan parlo de mitjans de comunicació de massa, no em referesc als escrits ni a la televisió, sinó a la indústria del disc i a la gestió de la imatge; a la publicitat i a la difusió; a la manera de comunicar les idees... a això em referesc... ¡Aleshores, tranquils... eixireu vius, tots dos, d'aquesta entrevista! Fins ara no havíem posat a prova les nostres forces.

J.F.B.: *I ara, ¿heu decidit manipular-les vosaltres mateixos, dur-les a escena?*

BONO: Sí, i a més tenim dret a divertir-nos una mica, ¿no?

J.F.B.: *Bono, si no hagueres triomfat en el rock, avui treballaries en una gasolinera.*

BONO: ¡¿Com dius?!

J.F.B.: *Vas treballar en una gasolinera, ¿no és així?*

BONO: ¡Com ho saps?

Bé, he de confessar que posava gasolina amb una classe... Formava part d'un grup en què la meua feina era escriure les lletres de les cançons, cosa que feia entre cotxe i cotxe. Però, quan es va produir la crisi del petroli, allà cap als anys 77 o 78, n'hi havia cues enormes i no hi havia manera de treballar en les cançons. Aleshores ho vaig deixar córrer.

B.Z.: *U2, ¿de quina classe ix? ¿Mitjana?, ¿obrera?*

THE EDGE: ¡De l'ambient intel·lectual! Seriosament, és més aviat una combinació.

J.F.B.: *¿D'on heu tret el vostre costat militant, de revolta?*

THE EDGE: La nostra escola era molt progressista i és allà on ens vam conèixer.

BONO: Era una escola gratuïta, però no per això hi faltaven xicotets més rics.

En les altres cultures, ser poeta no és d'homes; és gairebé de maricons. I si voleu ser poeta, se'n burlen. A Irlanda, en canvi, la nostra Constitució va ser escrita per poetes, llunàtics i artistes. Aleshores, fins i tot en el medi obrer, la gent és culta, coneix la poesia i canten cançons que tenen textos. Ací no és necessari que les paraules pertanguen a una elit; són patrimoni de la col·lectivitat. Per això, nosaltres, els irlandesos, ens empenyem i som una mica susceptibles enfront de les cultures que menyspreen el rock.

J.F.B.: *Poetes i físics, els irlandesos. ¡Tot rock!*

BONO: Sí, exactament.

J.F.B.: *I una classe obrera culta.*

THE EDGE: Vam trobar en un ral·li anti-nazi Günter Grass i ens va comentar que havia passat una temporada durant els

anys 60 al comtat de Gary, i que un dia, caminant pel carrer, va entaular conversa amb uns obrers que anaven camí de la fàbrica. Es va quedar molt sorprès dels coneixements que tenien dels clàssics de la filosofia i de la literatura. La impressió que se'n va endur és que els trobava massa bons per treballar en una fàbrica. I això no existeix en la resta dels països industrialitzats. ¡La classe obrera irlandesa és diferent!

B.Z.: *¿Hi ha hagut també molts camperols rebels?*

BONO: Molts van fugir a França. Hi ha hagut una gran tradició que els camperols se'n vagen a París, perquè aquesta ciutat representa encara per als irlandesos un símbol de llibertat.

B.Z.: *¿Què penseu dels heretges?*

THE EDGE: Els respecte molt. Salman Rushdie ha estat recentment a Dublín i va remarcar un punt interessant: en la història, els tres grans judicis de l'heretgia van ser els de Sòcrates, Galileu i Jesucrist. Tots tres van ser acusats de culpables d'heretgia.

BONO: Si suprimeixes aquestes tres idees, esborres la filosofia, la ciència i la religió occidentals.

J.F.B.: *Quan inventes alguna cosa sempre ets un heretge. I em preguntava si encara hi ha druides a casa vostra.*

THE EDGE: Al País de Gal·les es conserva una tradició que es deixa sentir ben fort en els artistes. És més aviat una recerca artística que espiritual. És una cosa molt formal. A Irlanda, els sacerdots són campions de la tradició mentre que els druides no. I això ho explica tot.

©Actuel

Traducció: **Eliseu T. Climent**